

ІГОР ЮДКІН (До 60-річчя від дня народження)

Ігор Миколайович Юдкін народився у Львові, в родині відомого архітектора Миколи Миколайовича Юдкіна, багаторічного керівника Львівського відділення Спілки архітекторів України. Мати Віра Борисівна Ріпун, математик за фахом, багатороків працювала на посаді доцента у Львівському політехнічному інституті.

Музична освіта Ігоря розпочалася рано. Десьогодні звдячність згадує своїх учителів, причетних до становлення його як музиканта: Клавдію Борисівну Черікову, у класі якої розпочалися перші, щедитячі успіхи, Самуїла Ароновича Дайча, Галину Ісааківну Вахновську, у яких певний час навчався гри на фортепіано, і нарешті – незабутнього метра львівських піаністів Олександра Лазаровича Ейдельмана, його наставника у Львівській спеціальній музичній школі та Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка (1964–1970). Саме

Олександр Лазарович остаточно визначив подальшу музикантську стежу Ігоря.

У практиці підготовки майбутніх виконавців професор О. Ейдельман – учень Фелікса Блюменфельда – особливого значення надавав публічним виступам.

Запам'ятався тематичний концерт, на якому учні класу О. Ейдельмана виконували напрочуд складну і об'ємну програму – п'ять концертів різних композиторів для фортепіано з оркестром. Із усіма піаністами грав сам професор. Того вечора Ігор виконував Перший концерт Сергія Рахманінова. Ав залі була присутня відома російська піаністка Марія Грінберг, з якою після концерту відбулося явне публічне, ретельне обговорення виконавських інтерпретацій.

1966 року Ігор Юдкін був прийнятий до консерваторії одразу на другий курс. За один семестр з відмінними оцінками склав програму двох курсів.

Щепід час навчання на фортепіанному факультеті залобки займався теоретичними дисциплінами, вчив гармонію із композитором Олександром Семеновичем Теплицьким, працював у студентському науковому товаристві із Володимиром Леонідовичем Гошовським, майбутнім знайомим фольклористом. Виняткова пунктуальність і достеменно заглиблення у царину досліджуваного матеріалу – риси притаманні майбутньому науковцю Юдкіну – певною мірою виховувалася також у класі камерного ансамблю Дарії Філаретівни Залеської – сестри М.Ф. Колесси. З колегами захоплено грав фортепіанні тріо Й. Гайдна, Р. Шумана, Й. Брамса...

Державну екзаменаційну комісію 1970 року очолював професор Олександр Львович Йохелес, який свого часу, почувши гру ще малого Ігоря, рекомендував його до класу О.Л. Ейдельмана. Дипломний концерт Ігор виконав достойно, зігравши надто складні твори – Гольдберг-варіації Й. Баха, 6-ту сонату С. Прокоф'єва, «Віддзеркалення» М. Равеля, 2-й концерт Й. Брамса, його ж цикл із 8 п'єс, цикл Чотири фуги Р. Шумана. Одержав відмінну оцінку та диплом із відзнакою.

Після закінчення консерваторії розпочався новий період життя Ігоря Миколайовича. Голос науки він почув давно. Цей голос настійно мав його, а тепер вже остаточно забирає зміцніх емоційних обіймів фортепіанного виконавства, заохочуючи до вивчення світоглядних питань музичної творчості, філософського осмислення культури. Відбулося своєгороду перезавантаження. Піаністична кар'єра, все набуває величезною і довгою (понад 15 років!) працею стало лише підґрунтям, зате надійним і вкрайне необхідним для його подальшої наукової діяльності.

Ігор Юдкін обирає шлях теоретика – дослідника, науковця, вченого. Їде до Києва і поступає до аспірантури Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, у відділ музикознавства, де керівником його канди-

даської дисертації стає музикознавець-філософ Олександр Григорович Костюк. На час закінчення аспірантури 1975 року в Інституті відкрився новий відділ – соціології культури, засновником і керівником якого став відомий музикознавець, доктор філософських наук Іван Федорович Ляшенко, в минулому – науковий керівник О.Г. Костюка. Саме до цього відділу з прагненням реалізувати свої захоплення, пов'язані з філософськими проблемами музикознавства, у 1978 році перейшов І. Юдкін.

1982 року відбувся захист його кандидатської дисертації «Естетико-психологічні аспекти виражальності музичного ритму». Здобувши кандидатський диплом, зосереджує увагу на проблемах теоретичної та історичної стилістики, працює, зокрема, над питаннями бароко та його віддзеркалення в культурі ХХ століття. Результатом цієї роботи стали наукова публікація в очолюваних Олександром Касьяновичем Федорук збірниках досліджень культури Східної Європи. Невдовзі Ігор Миколайович стає відповідальним секретарем редколегії колективної монографії «Українське бароко в європейському контексті» (1991) – першої ластівки «барокового відродження». Паралельно реалізує свої мовознавчі інтереси, закінчує перекладацькі курси німецької (1984), французької (1988) та японської (1989) мов. Набуті знання стали в нагоді в нелегкі 90-ті роки, коли довелося заробляти на хліб перекладацькою справою.

У липні 1996 року І. Юдкін блискуче захищає докторську дисертацію «Регіональні, ретроспективні та інтегративні аспекти розвитку німецької музичної культури ХХ століття». На той час він вже очолював відділ культурології, до складу якого увійшли також співробітники колишнього відділу теорії мистецтва. Під його керівництвом були виконані наукові теми: «Історична типологія української художньої культури» (1994–1997), «Порівняльний історичний аналіз української художньої культури в контексті міжнародних взаємин» (1997–2000), «Проблема цілісності культури в перспективі українських гуманітарних традицій» (2001–2004), «Українська культурологічна думка ХІХ–ХХ ст.» (2005–2007).

Розробка зазначеної проблематики сприяла конкретизації подальших наукових інтересів дослідника, який уціроки зосереджує увагу на питаннях лінгвокультурології та лінгвопоетики, зокрема у колі славистики. Результатом стала підготовка та публікація видання «Краткий семантико-етимологічний справочник: славистика і романо-германістика» (2004), де було здійснено реконструкцію ідей видатного лінгвіста академіка О. С. Мельничука та застосовано їх до аналізу кодів культури. «Довідник» було надруковано коштами, наданими Інститутом слов'янознавства та балканістики Російської Академії Наук, творчі контакти з колегами якого встановилися під час 13-го Міжнародного конгресу славистів у Любляні. За редакцією Ігоря Миколайовича вийшло кілька колективних монографій з означеної проблематики, серед них – серії «Комплексне дослідження духовної культури слов'ян» (три випуски, 2004, 2006, 2007) та «Наукові записки культурологічного семінару» (два випуски, 2001, 2002). Було розпочато підготовку та публікацію історії культури секуляризованого суспільства – трилогії, перші дві частини якої вже вийшли друком: «Культурологія Просвітництва» (1999) та «Культура романтики» (2001).

Водночас учений повернувся до послідовного дослідження проблем музичного ритму, з чого розпочинав свою наукову діяльність, і цей напрям у він чався виходом під його редакцією двох випусків колективної монографії «Метроритм» (2002, 2005) та серії статей.

2006 року Ігоря Юдкіна було обрано членом-кореспондентом Академії мистецтв України. Наступного року очолюваний ним відділ культурології реорганізували, а його призначили завідувачем відділу театрознавства. Під його керівництвом виконується планова тема «Слово і образ в українському театрі», результатом чого стала публікація серії статей, у тому числі доповідь І. Юдкіна на 14-му з'їзді славистів «Фразеологія прислів'їв та афоризмів в аспекті діакронії» («Слов'янські обрії», 2008). Поряд із цим він поставив науковий консультант двох успішно захищених докторських дисертацій – «Комунікаційні аспекти сучасного розвитку музичної культури України» О.М. Берегової (2007) та «Українська музикознавча наука як підсистема духовної культури» О.М. Немкович (2008). Від 2007 року співпрацює з ново-

створеним Інститутом культурології Академії мистецтв України, де вже побачила світ його нова монографія – «Формування визначників української культури» (2008), присвячена еволюції картин світу: від мовної та фольклорної до наукової та художньої.

І.Юдкін – постійний учасник багатьох міжнародних наукових форумів, зокрема таких як Міжнародні з'їзди славистів (13-й, Любляна, 2003; 14-й, Охрид, 2008), Міжнародні баладні конференції (35-та, 2005, 39-та, 2009), Московські дворічні конференції «Мова. Культура. Суспільство» (3-тя, 2005; 4-та, 2007; 5-та, 2009), Київські щорічні міжнародні конференції ім. С.Б. Бураго «Мова і культура» (кожного року, починаючи з 2000), він – член Міжнародної асоціації лінгвістів-когнітологів (на базі Лондонського університету), Міжнародної школи з дослідження романтизму (в м. Твері, Росія). Від 2005 року І.М. Юдкін бере участь у розробці проєктів з питань українсько-білоруського культурного співробітництва, двічі відзначений трирічними грантами Республіки Білорусь.

Доробок І.Юдкіна на сьогодні охоплює 12 одноосібних монографій обсягом понад 160 друкованих аркушів (крім обох дисертацій та кількох депонованих рукописів) та майже півтора статей і розділів у колективних монографіях, загальним обсягом понад 100 друкованих аркушів.

Його особисте життя могло скластися інакше. Однак він брав усамітнення – ідеальні умови для заглиблення у таїни науки. У будні і свята він, як закоханий юнак, ревно, чесно і віддано служить цій своїй пасії, без якої не уявляє свого щоденного життя. Завжди, попри все, на чільному місці в його розкладі була і залишається робота. Таку нележку, славу й відповідальну місію обрав Ігор Миколайович Юдкін на цій землі і дай йому, Господи, сил і здоров'я втілити все задумане.

Алла ТЕРЕЩЕНКО

член-кореспондент АМУ, доктор мистецтвознавства

МИКОЛА ЯКОВЛЄВ

(До 60-річчя від дня народження)

Академік, головний учений секретар Академії мистецтв України, доктор наук, професор Микола Яковлев народився на Слобожанщині (у селі Ніцаха Сумської області) 10 червня 1948 року. Раннє дитинство, що згадується йому надзвичайно скромним та ваяжким, проходило в умовах суспільно-політичних подій повоєнних років. Допитливий Миколка з малку любив малювати, у школі був «визнаним» художником. Взірцем для нього слугував старший брат Михайло, який теж захоплювався малюванням. Мистецтво просто зачарувало Миколу, здавалося йому якимось загадковим дивом. Коли в 11–12-річному віці він побачив рисунок гіпсової голови, не міг повірити, що біле можна зобразити олівцем.

Подальше ознайомлення зі світом мистецтва відбувалося в художній студії, яку старанно відвідував, навчаючись в Охтирському технікумі механізації і електрифікації. Анатрапивши в районній газеті на оголошення Московського народного заочного університету мистецтв ім. Н. Крупської, учень технікуму Микола Яковлев послав туди свою заяву з відповідними документами і був зарахований на відділення образотворчого мистецтва. Протягом шести років навчався там, з великим захопленням пізнаючи основи образотворчої грамоти паралельно із навчанням у технікумі, а потім і зі службою в армії. То була систематична робота під керівництвом професійних консультантів-педагогів, завдяки чому бажані могли